

Карнаушенко А.С.

к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів,
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Кропивницький

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА УКРАЇНСЬКИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стимулювання, підтримка та розвиток аграрних підприємств є одним із найпотужніших методів для посилення продовольчої безпеки, подолання безробіття в сільській місцевості та забезпечення продуктами харчування прогнозованих до 2050 р. 9,7 мільярдів людей на планеті. Частка аграрного сектору займає вагомe місце в розвитку кожної країни, так як в загальній структурі світового ВВП становить біля 4%, а в країнах, що розвиваються, може становити більше 25% [1].

Але сьогоднішні події в світі: війна в Україні, яка являється «світовим гарантом продовольчої безпеки» [1; 2], загострення конфліктів між державами, подолання наслідків пандемії COVID-19 [1; 3; 4], несприятливі погодні умови [1; 5] порушили логістичні потоки сільськогосподарської продукції та впливають на стабільність продовольчої системи [1; 5], в результаті чого відбувається зростання цін на харчові продукти та зростання ймовірності настання голоду. Багато міжнародних організацій виділяє чимало фінансових та дипломатичних ресурсів на подолання продовольчої кризи, так Світовий банк виділив до 30 млрд дол. США для вирішення цієї проблеми [1].

Аналізуючи ВВП України в 2021 р. встановлено, що частка сільського господарства була понад 10%, що являється найбільшою серед інших секторів економіки [6]. Розглядаючи структуру українського експорту встановлено, що на експорт сільськогосподарської продукції припадає найвагомiша частка,

більше 40% в рік. Варто також пам'ятати про 13 млн. сільських жителів, яких аграрні підприємства забезпечують роботою та формують їх добробут [6; 7].

В 2022 р. українські виробники аграрної продукції зібрали майже 31 мільйон т. зерна. Згідно офіційних даних Міністерства аграрної політики та продовольства України «За три місяці роботи “Зернового коридору” з портів Одеса, Чорноморськ та Південний вийшли 423 кораблів з 9.8 млн тонн аграрних вантажів (зерно, олійні та продукти переробки). Пшениці коридором було реалізовано 2.9 млн тонн, з яких до країн Африки пішло 772 тис. тонн (26,86%)» [6]. Так, в межах Всесвітньої продовольчої програми ООН тільки за 31 жовтня та 1 листопада 2022 р. Україна експортувала 136 тис. т. сільськогосподарської продукції, які були відправлені в африканські країни [6].

Зараз коли в нашій країні триває війна, кожне підприємство потерпає від несприятливих умов ведення господарської діяльності. Особливо це стосується окупованих територій, які через обстріли не змогли зібрати врожай зернових та технічних культур 2022 р., а на разі під загрозою, навіть, посівна компанія 2022-2023 р. Тому підтримка сільськогосподарських виробників дуже важлива для забезпечення продовольчої безпеки країни та світу загалом.

Чимало міжнародних організацій пропонують програми для сільськогосподарських виробників, які відображені в табл. 1.

Табл. 1. Підтримка сільськогосподарських підприємств

№ з/п	Організація	Назва програми	Період	Загальна вартість	Примітки
1.	USAID	Програма з аграрного і сільського розвитку (АГРО)	на 5 р. (до 2024 р.)	35 млн. дол. США	Аграрним виробникам, які найбільше постраждали від війни
		Проект «Кредитні ресурси для с/г виробників»	на 7 р. (до 2023 р.)	8,9 млн. дол. США	Кредитним спілкам, які в подальшому надають кредити мікро та малим аграрним виробникам
		«Ініціатива стійкості сільського господарства в Україні»	-	100 млн. доларів.	Направлена на експорт української сільськогосподарської продукції

2.	ФАО спільно з українським урядом	Гуманітарна допомога від ФАО - тимчасові засоби для зберігання зерна	до 03.11.2022 р.	30000 шт рукавів для зберігання зерна	Аграрним виробникам видаються полімерні рукави для зберігання зерна
3.	Український уряд	Закон № 2445-IX від 27.07.2022 р.	-	-	Аграрні виробники, які купують товари, що використовуються для забезпечення зберігання зернових та/або олійних культур звільняються від оподаткування ввізним митом
		постанова КМУ від 8 липня 2009 р. № 694. З урахуванням змін від 12.04.2022 р. № 434)	-	-	Спрощена процедура реєстрації сільськогосподарської техніки
		Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%»	-	до 60 млн грн на одного аграрного виробника	Аграрні виробники, які мають рухоме та нерухоме майно, та потребують фінансових ресурсів
		Програма «єРобота»	12 місяців на впровадження проекту	Не більше 7 млн грн на один проект	Грантові заявки на будівництво однієї модульної теплиці орієнтовною площею 2 гектари (від 1,6 до 2,4 га) відповідно до типового проекту, або на висадку садів (до 400 тис. грн за 1 га)
	ЄС спільно з українським урядом	програми підтримки, що фінансуються коштами ЄС	до 15.11.2022р. але в зв'язку з великою кількістю заявок програму призупинено 16.08.2022 р.	1 млрд грн	Мікро та малі аграрні виробники отримують кошти на одиницю оброблюваних земель або на ВРХ
4.	Європейський Союз	Рішення Європейського Парламенту № 2022/870	до 5.06.2023р.	-	Відмінено тарифні квоти для аграрної продукції та антидемпінгові мита на товари з України.

Джерело [6; 8; 9; 10]

Проаналізувавши наявні програми підтримки для українських аграрних виробників варто відмітити наступне: в такий складний час всі заходи підтримки, не залежно від їх розміру, є позитивним діями уряду та організацій. По деяким програмам Міністерства аграрної політики та продовольства України вже звітується. Так, наприклад, в межах Гуманітарної допомоги від ФАО - тимчасові засоби для зберігання зерна визначено 1497 отримувачів рукавів для зберігання зерна місткістю 200 тонн кожен. А по проекту «Робота» визначено першого переможця гранта, яким стало сільськогосподарське підприємство із Дніпропетровської області, загальна сума проекту - 7 млн грн, площа на якій будуватиметься теплиця - 1,6 га. ЄС спільно з українським урядом по програмі підтримки, що фінансуються коштами ЄС виплатить 13960 українським малим сільськогосподарським виробникам допомогу в розмірі більше 900 млн грн [6].

Проте, автор дослідження не знайшов жодної програми, яка б запускала переробну промисловість української економіки. Тому українському уряду варто звернути увагу саме на державну підтримку переробки сільськогосподарської продукції та відправляти товари з доданою вартістю на світовий продовольчий ринок. Адже ціна на сировину набагато дешевша ніж на готову продукцію і в Україні є позитивний досвід з переробки соняшника на олію після запровадження експортного мита.

Список використаних джерел

1. Agriculture and Food. The World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture/overview> (дата звернення 01.11.22)
2. Боровік Л. В. Методологічні аспекти побудови системи економічної безпеки формування інвестиційного потенціалу аграрного підприємства. *Фінансовий простір*. 2020. №3. С. 94-100.
3. Петренко В.С. Конкурентоспроможність функціонування аграрних підприємств з іноземними інвестиціями. *Проблеми економіки*. № 1. 2018. с. 168-176.

4. Боровік Л.В. Аналіз впливу домогосподарств населення на інвестиційну привабливість галузі. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 4(66). С. 33–38.
5. Адвокатова Н.О., Карнаушенко А.С. Пріоритетні та стратегічні напрями розвитку аграрних підприємств України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2019. №34. с. 45–49.
6. Міністерство аграрної політики та продовольства України: офіційний сайт. URL: <https://minagro.gov.ua> (дата звернення 01.11.22)
7. Танклевська Н.С. Сучасні тенденції розвитку кредитної політики в аграрній сфері економіки. *Науковий вісник НУБіП*. 2010. Вип. 145. с. 387–395
8. Підтримка аграрного сектору в умовах воєнного стану: що варто знати? URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/213396_pdtrimka-agrarnogo-sektoru-v-umovakh-vonnogo-stanu-shcho-var-to-znati (дата звернення 01.11.22)
9. Державна підтримка АПК трансформується під час воєнного стану. URL: <https://pigua.info/uk/post/derzavna-pidtrimka-apk-trasformuetsa-pid-cas-voennogo-stanu> (дата звернення 01.11.22)
10. Мармуль Л.О., Петренко В.С. Стратегічне позиціонування підприємств з іноземними інвестиціями в аграрній сфері економіки. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. № 4 (40). с. 43-48